

Bestrivelse af de største med Held udførte Opdyrkninger af raae Jorder i Ringkjøbing Amt.

(Meddeelt af Landvæsenecommissair Kosoed til Wiiumgaard.)

Da Bestyrielse, navnlig Ringkjøbing Amt, som er det største heri Landet, nemlig 78 $\frac{1}{2}$ □ Mil, er meget ukjendt i landoekonomisk Henseende, for de i Distriktet og især paa Verne boende Landmænd, saa har jeg troet, at det vilde interessere Mange at erfare Noget om Agerbrugets Tilstand her, navnlig om de større, med Held i de sidste Aar, foretagne Opdyrkninger.

Bed at høre Bestyrielse nævne, føle Mange i fjernere, mere af Naturen begunstigede Egne en Skræk for at skulle komme til at boe der, som var det et Sibirien, og de vilde ansæe det for en stor Ulykke, hvis de eller Deres skulde komme til at leve der. Andre mene, at der kun behøves Virksomhed for at bringe vore Heder til uden synderlig Beføstning at bære rige Kornafgrøder, og at der kun behøves at plantes Træer, for at frembringe Skove.

At disse Forestillinger ere urigtige, vil det Efterfølgende vise, da der her i Amtet vel findes flere Tusinder Tønder Land, som med Fordeel kunne forvandles til frugtbare Marker og Enge, naar der haaves den dertil fornødne betydelige Driftskapital, men der findes endnu flere Tønder Land, som vist aldrig med Fordeel kunne dyrkes, da Bestaffenheden baade

af Dver- og Underlag er høist maadelig, og intet Forbedringsmiddel, saasom Mergel eller Hø, kan faaes i Nærheden, eller ingen Leilighed til Jordskorpens Brænding have.

De herværende Heder bør inddeles i de høiere og lavere; de høiere have som oftest en slet Bestaffenhed, da de bestaae af en graa eller sort suur Sandjord, belagt med et høist ubetydeligt Muldrag, som først i en lang Arrække er fremkommet ved Forraadnelsen af den her høist sparsomt vorende Lyng samt de herværende Mosplanter. Paa saadanne Heder er Lyngen kun 2 à 3 Tommer høi og meget tynd; imellem Lyngen groer en hvid Mos, og kun i de lave Steder, hvor lidt Vand kan samle sig, findes en enkelt lille Græsplet, begroet med suurt Græs, som ei indeholder stort mere Næring for Kreaturer eller Faar, end Lyngen selv. Saadanne Heders Opdyrkning kan kun under særegne sjeldne Omstændigheder betale sig, ei alene formedelst Jordens Slethed, men ogsaa fordi Underlaget ofte bestaaer af et, nær Dverstorpem liggende, uigjennemtrængeligt Gruus- eller Abllag. Enkelte Stykker blive dog opdyrkede, hvilket vist som oftest skeer paa Algermarkens Beføstning, (som gjerne ei er stort bedre end Heden), da den for Algermarken saa høist nødvendige sparsomme Gjødning derved for en Deel berøves samme.

At opdyrke saadanne flette Heder, uden Gjødning eller Mergel, er ei muligt, eller vil idetmindste ei betale sig. Hvor der derimod have overflodig Gjødning, som ofte er Tilfældet i de vestlige Sogne af

Amtet, hvor Hoavlen er stor, og dertil haveſet let Agermark, kan der nok med Fordeel opdyrkes af den ſlettere Hede; der findes ſaaledes ei ſjelden Gaarde paa 50 Tdr. Land Agermark, hvor der avles over 100 Læs Hø.

Den eneſte Maade, ſom diſſe Slags Heder med Fordeel kan anvendes paa, er til Enge, naar tilſtrækkeligt Vand haveſet. Hvad ſaadan Hede ved henſigtsmæssig Engvanding kan blive til, kan ſees ved Karup mellem Holſtebro og Viborg, hvor Engvanding har været drevet i mange Aar, og man ſeer nu den frodigſte Græsafgrøde paa Steder, hvor før knapt kunde groe Lyng. Diſſe ſtarpe Gaarde, ſom før neppe kunde give den tarveligſte Underholdning til en Bondesamilie (Hedebonde), ſtaffe nu deres Beboere et eſter Omſtændighederne rigeligt Udkomme, da der ei alene ved den forſegede Homængde kan holdes en ſtorre og mere velnæret Beſætning, ſom i diſſe Egne er Bondens ſtorſte Indtægt, men den derved frembragte ſtorre Mængde af kraftig Gjødning har ogſaa bevirket langt frodigere og værdifuldere Afgrøder af Agermarken end før. Anderledes er det Tilfældet med Heder, hvor Leer haveſet til Underlag; thi om Jordsmønnet i ſig ſelv ei er ſtort bedre, kan ſaadan Jord, ſom før det meſte ogſaa har en lavere Veliggenhed, dog med nogenlunde Fordeel dyrkes, iſær da der ofte findes Mergel af god Beſtaffenhed paa diſſe Heder. De Heder, ſom med ſtorſt Fordeel ere ſkikkede til Opdyrking, ere de, der ere hvøiliggende, og ſom beſtaaer af god muldsandet eller leermuldet Jord med Leer eller Mergel.

Underlag; her kan Opdyrkning under de fleste Omstændigheder betale sig, og skjøndt denne Slags Hede er mindre almindelig, findes den dog ei faa Steder, især længere fra Kysten. Disse Heder have gjerne en jevn Overflade, der er begroet med en meget høi og tætfluttet Lyng, ofte med en gul Mos i Bunden, som ei sjældent er blandet med enkelte vilde Kløver.

Heder af denne Slags findes her i Amtet i den saakaldte Gudumkloster Hede, enkelte Steder i Sognene Tvis, Felding, Omme, Bregning, Hanning, Sæding og Fæster, og mange Steder i det store Hammerum Herred, især i Ikast og Gjellerup Sogne. I de vestlige Sogne af Amtet findes ingen eller idet mindste meget sjældent Heder af denne Bestaffenhed; dog findes ogsaa der mange Heder, som ere tjenlige til Opdyrkning; disse ere som oftest af en lav Beliggenhed. Til denne Slags Heder maae regnes Hede-moserne og Overdrevene, samt de egentlige Moser. Hedemoserne have gjerne en ret god Bestaffenhed, da de ofte bestaae af en god Muldsand, sjældnere af Muld-leer, med Leer og Mergel-Underlag; de ere gjerne begroede med magert Græs, men ere vanskelige at faae pløiede, da der ofte findes megen Pors og store Bidiebuske paa dem; de ere tillige gjerne meget ujevne formedelst Traad af Kreaturer, og udfordre særdeles megen Grøftning, hvis de paa dem anvendte Beføstninger skulle blive lonnende. Deres lave Beliggenhed gjør ogsaa, at de, omendstjøndt tilbørlig udgrøfede, dog ofte i vandige Aar ere vanskelige at faae besaaede i rette Tid, ligesom det ogsaa under disse Omstændig-

heder er vanskeligt at faae Kornet modent, og de ville i de fleste Tilfælde ei heller kunne frembringe saa megen eller saa god Kjerne, som de høitliggende Heder af god Beskaffenhed; derimod er Græsningen, naar de efter en fornuftig Behandling udlægges med passende Græsarter, (Klover og Thimothéi blandet) gjerne fortrinlig. Af denne Slags Hedemoser findes især i Borgod, Bregning, Sæding, Teibjerg, Bildberg, Sneiberg og Herning. Sogne. I den vestlige Deel af Amtet findes der flere Steder ei ubetydelige Overdrevstrækninger, som ofte med Fordeel kunne opdyrkes, hvilket imidlertid dog ei skeer saa meget, som det burde, som en Folge af at der, hvor disse Overdrev findes, for det meste haves en meget stor Hoavl i Modsetning til en skarp og lille Algermark, samt at der hviis en større Deel af disse Overdrev indtoges til Kornavl, ei kunde blive den Liighed i Besætningen Vinter og Sommer, som her sættes saa megen Priis paa. Det er vel for en Deel rigtigt, men desuagtet burde der dog opdyrkes meget mere af disse Overdrev, end der nu skeer, thi naar saadan Jord, efter i 2 à 3 Aar at have været dyrket med Vaarsæd (Vintersæd vil sjelden betale sig), og udlægges med Kraft, vil Græsningen derefter blive udmærket god; dog bør Græsset slaaes de første 1 à 2 Aar, for at Overtorpen kan faae den fornødne Fasthed til at bære Arcaturene, som ellers ville optræde Jorden i Huller. Disse Overdrev have gjerne et Underlag, som bestaaer af Sand, sjeldnere af Leer.

De egentlige Moser, som for det meste indeholde

Tørvejord, findes næsten overalt i hele Amtet i store Strækninger, de færreste i Amtets bedste Egne omkring Lemvig og langs Limffjorden. Disse Mosers Opdyrkning skeer almindeligviis ved Hjælp af Brænding, hvorved meget Foder, men liden og slet Kjerne frembringes. Hvor Mergel findes i Nærheden af disse Moser, og Mergelen anvendes fornuftigt efter en tilbørlig Behandling, med Grøstning og Pløining, kunne saadanne Moser forvandles til meget frugtbar Agermark. Dog bliver disse Mosers Opdyrkning altid et meget besværligt og kostbart Arbeide. De betydeligste Opdyrkninger, som i de senere Aar ere foretagne her i Amtet, ere hos: Justitsraad Ridder Hjelstrup til Sindinggaard, Proprietairerne Petersen til Bjøstrup, Tronhjelm til Lindbjerggaard, Schnackenburg til Gifvingfær, Grev Verche til Møltrup, Wgidius til Stausbøde, Lauritzen til Rosenborg, Dresler til Deibjerglund, Kosøed til Slumstrup, Fenger til Bregninggaard, v. Hauch til Leervangsgaard, Søkrigscommissair Bagge til Kjørhuset; den af et Actieselskab forhen, nu af Grev Knuth til Knuthenborg og Justitsraad Tang eiende Gaard i Bidebeksmose, Olaf Rye kaldet; af Cand. pharm. Lund til Gammel Mølle, og i en af Justitsraad Tang til Nørre-Bosborg eiende Mose, Slennum Mose. Jeg har deels mundtlig, deels skriftlig anmodet ovennævnte Herrer om en Beskrivelse af deres Opdyrkninger, hvilken jeg har modtaget fra de fleste, og hvis jeg ei modtager de manglede saa tidligt, som dette bliver indsendt til Indrykkelse i „Tidskrift for Landøkonomi“, skal det nok senere blive meddeelt.

Den af vore Landmænd, som i lang Tid har virket meest her i Egnen ved et godt Exempel, det er ved Opdyrkning af raae Jorder og et godt Avlsbrug i det Hele, er Hr. Justitsraad Fjellstrup til Sindingsgaard, som endog nu i sin høie Alder har foretaget en meget betydelig Opdyrkning ved den af ham i Aaret 1842 kjøbte forhenværende Hovedgaard Drnhoved, om hvilket Foretagende Hr. Justitsraaden har været saa god at sende mig en Beretning, hvilken imidlertid allerede er indrykket i nærværende Tidsskrift 13 Bindes 2det og 3die Hefte.

Hr. Proprietair Petersen til Bjørstrup kjøbte denne Gaard i 1844; dens Hartkorn er knapt 4 Tdr., dog havde Hr. Petersens Formand indkjøbt 3 Steder dertil, hvorpaa Beboerne sidde som Livsfæstere paa deres opdyrkede Jorder, hvorimod deres Hede, som ligger beqvem, er lagt under Bjørstrup; desuden har Hr. Petersen endnu tilkjøbt to Steder, paa samme Billaar, og saaledes er det oprindelige Areal forøget til det dobbelte; dette udgjør nu circa 390 Tdr. Land, hvoraf ved Overtagelsen 120 Tdr. Land vare opdyrkede Jorder, 16 Tdr. Land Eng og 14 Tdr. Land Mose; de øvrige 240 Tdr. Land derimod Hede.

Bygningerne vare ved Modtagelsen saa daarlige, at de efter et Par Aars Forløb, med Undtagelse af Stuehuset, folgtes til Nedbrydelse for 300 Rbd. Der er siden opført en Lade paa 30 Fag, 25 Al. bred og 27 Al. høi; to Staldbygninger 12 à 13 Alen brede, hver paa 23 Fag, en Meieribygning paa 13 Fag, 13 Al. bred, med Bolig for Meierisforpagteren; et Brygger-

huus paa 7 Fag, 12 Al. bredt med 3 Værelser; desuden et 10 Fags Svinehuus, samt 4 Fag til et Kjerneværk. Gaardens Besætning det første Aar var: 10 Heste, 6 Stude og 15 Køer. Jordsmonnets Bestaffenhed er saaledes, at 120 Edr. Land ere gode Muldjorder og 120 Edr. Land middelgode leermuldede Jorder, hvorimod Resten er sort Muld med Leerunderlag paa $\frac{1}{2}$ til 1 Al. Dybde. Fremgangsmaaden ved Dyrdyrningen er følgende: Jorden ligger i 2 Aar pløiet, hvorefter den om Foraaret, naar Sæden er lagt, pløies anden Gang og harves godt; derefter overmergles den med 240 Kubikalen Mergel pr. Ed. Land, som ligger Vinteren over, og hvor det skulde gøres fornødent, bliver der tillige gravet Grøfter, $\frac{1}{2}$ Al. brede, 1 Al. dybe og $\frac{1}{4}$ Al. brede, $\frac{3}{4}$ Al. dybe. Naar Jorden om Foraaret er tor, bliver Gjødningen udført, spredt og nedpløiet grundt, dernæst harves Jorden, som 14 Dage derefter igjen pløies og besaaes med Blandingsfoder, derefter tages Hvede eller Rug, saa Byg og tilsidst Havre med isaaet Græsfrø, som første Aar høstes, hvorefter Græsning i tre Aar. Mergelen er Leermergel, med omtrent 20 Procent Kalk, sidder $2\frac{1}{2}$ Al. dybt, og er fast at kjøre paa, hvorfor der kan gaaes meget dybt, endogsaa, som det er skeet, indtil 13 Alen. Mergel findes næsten overalt paa Bjørstrup Mark.

Hr. Petersen har i de sidste 7 Aar indtil Foraaret 1851 opbrudt og merglet og for det meste opgrøftet 190 Edr. Land, og kan til Sommeren blive færdig med Resten. Af Blandingsæd er avlet 6 à 7 Læs pr. Ed. Land. Vintersæden har ei været god, og

kun givet 6 Fold, da den lider temmelig meget om Vinteren, som en Følge af at Jordsmonnet ikke har sat sig, og endnu er meget ujevnt. Hveden har dog givet 2 à 3 Fold mere end Rugen, saa at det har viist sig fordeelagtigere alene at saae Hvede.

Baarsæden pleier at blive god, Græsningen udmærket. Udsæden er nu 33 Tdr. Land med Hvede og Rug og 90 Tdr. Land med Baarsæd. 12 Td. Land af de bemergede Jorder blive brakkede og besaaede med Raps. Besætningen er nu 70 Køer, 2 Tyre, 4 Stude, 12 Heste og 20 Faar, og om nogle faa Aar mener Hr. Petersen at kunne holde 20 à 30 Køer flere, da endeel af Græslandet nu er 6—10 ja endogsaa 15 Aar gammelt, hvoraf behøves $1\frac{1}{2}$ Td. Land til en Ko, da ellers 1 Td. Land kan gjøre det.

Endeel af Engen har Hr. Petersen merglet, grøstet og besaaet i 3 Aar, og behandler det nu igjen som Eng. Noget af Engen er grøstet med Grøster à 2 Alens Brede og $1\frac{1}{2}$ Alens Dybde, ved hvilket Arbeide det øverste Lag er affaaet saa tyndt som muligt og lagt midt paa Ageren med Grønsværen nedad. Agerens Brede er 14 Al., og naar Opkastningen af Grøsten udjevnes, kan Ageren blive bedækket med $\frac{1}{4}$ Alen deraf; saaledes ligger Stykket Vinteren over. Om Foraaret udfjøres 15 Læs Gjødning pr. Td. Land, som derpaa besaaes med Havre og Græsfrø (halvt Thimothei, halvt Kløver).

Hr. Petersen siger, at han ingen Forbedring har gjort ved Landvæsenet, som betaler sig saa godt, som denne, naar Engen som hos ham er af daarlig Be-

skaffenhed. — Proprietair Gott paa Høiriis har efter Hr. Petersens Anmodning forsøgt det, og blev Aaret efter budt mere for Afgrøden end det Hele. havde kostet ham. — Hr. Petersen gav 15000 Rbd. for Bjostrup, nu staaer den ham i 31000 Rbd., saa at han vist kunde faae sit Arbeide godt betalt, naar han vilde sælge Gaarden.

Hr. Proprietair Schnackenburg modtog sin Eiendom Gifngsjær i Bildberg Sogn i Aaret 1839. Dens Hartzkorn er knapt 10 Tdr., og Areallet c. 670 Tdr. Land, som foruden den gamle Agermark c. 120 Tdr. Land og Engen, bestod af meget gode Hedemoser, som overordentlig godt egne sig til Opdyrkning, men ere vanskelige at bearbejde, da de ere ujevne og stærkt begroede med Græs, Vørs og Bidiebuske, hvortil kommer at de ere meget vandholdige, hvilket dog er let at raade Bod paa, da Vandet godt kan staffles bort ved Grøfter. Hr. Schnackenburg er bekjendt for en meget dygtig og driftig Mand, som med megen Oekonomi og Sagskundskab har udført sine betydelige og besværlige Opdyrkniger. Eiendommen var ved Modtagelsen i den usleste Tilstand. Bygningerne vare faldefærdige, og Jorderne i den fletteste Drift. Driftsplanen var først 2 à 3 Gange Rug og derefter 2 à 3 Gange Havre efter en Gjødning. Det meste af den Jord, som skulde kaldes dyrket, var begroet med Siv og Harkamp,*) hvorpaa i Forening med det paa Engene

*) Det er formodentlig ei det rigtige Navn, men jeg har ei kunnet finde den i Dreiers „danske Foderurter.“

avlede Hø, holdtes en Besætning af 30 Fæcreaturer, 7 Heste og 60 Faar.

De ovennævnte 120 Tdr. Land gammel Agermark ere paa Lidet nær nu merglede; de have derved antaget en ganske anden Beskaffenhed, ligesom ogsaa et betydeligt forandret Udseende; de bestaae af Muldsand, ere meget flade, dog med det fornødne Vandfald, og have efter Brak, Grøftning og Mergling været særdeles frugtbare, saa at de nu ere tjenlige til enhver Sædeart. De ere inddeelte i 9 Indtægter, med følgende Sædskifte: 1) Brak, 2) Rug, 3) Byg, 4) Blandingsæd, Kartofler m. m., 5) Havre med isaaet Klover, 6) Klover til Slæt og 3 Aars Græs. Desuden er nu af Hedemoserne opdyrket 110 Tdr. Land, hvilket paa lidt nær er merglet og forsynet med Grøfter, imellem hver Ager paa 18 Alens Brede. Af Mergel er anvendt 250 Toheste Karrelæs pr. Td. Land. Sædskiftet er omtrent som paa den gamle Agermark, undtagen at der istedetfor Rug er saaet Raps eller Hvede, hvortil den opbrudte Jord, ligesaavel som den gamle Agermark, godt egner sig.

Det dyrkede Areal udgjør saaledes nu 230 Tdr. Land Agermark og 60 Tdr. Land Eng; det øvrige er Hedemose, som Alt egner sig til Opdyrkning. Mergel findes næsten overalt. Besætningen var forrige Vinter 94 Stkr. Fæcreaturer, 14 Heste og 57 Faar. Gaardens Avl har været 1000 Traver Korn og 150 Læs Hø.

Bygningerne ere for 6 à 7 Aar siden opførte

solide og smukke af Grundmuur, hvortil Stenene ere brændte ved Gaarden.

Hr. Snackenburg har tillige anvendt ei ubetydeligt paa Engvanding, hvortil havees god Leilighed.

Staus hede, en Parcel af Hovedgaarden Krogsdal, blev af dens nuværende Eier Hr. Egidius kjøbt i Aaret 1841. Aaret efter afbrændte Gaarden, hvorved Hr. Egidius tabte betydeligt. Gaarden blev da flyttet, saa at den kom til at ligge mere beleiligt for Jorderne. Den har et Tilliggende af 440 Tdr. Land med $13\frac{2}{3}$ Tde. Hartkorn. Ved Modtagelsen var der kun c. 90 Tdr. Land Agerjord, c. 30 Tdr. Land Eng, det øvrige Hebe, meest af høi Bestaffenhed og nogen Mose. Gaarden var i den usleste Drift, da den havde været bortforpagtet til en meget daarlig og forsømmelig Landmand, saa at Besætningen ei var større end 20 Kreaturer.

Hr. Egidius har forsøgt det opdyrkede Areal til 260 Tdr. Land, hvoraf $\frac{2}{3}$ er overmerglet, og skjøndt Jordbunden langt fra er den bedste, er der dog avlet meget betydeligt, omtrent 1000 Tdr. Korn, samt 3 à 400 Tdr. Kartofler. Engene, som før vare meget maadelige, ere saaledes forbedrede, at de nu kunne afgive 80 à 100 Pæs Hø, saa at Besætningen de sidste Vintre har været 70 Stkr. Fækreaturer, 100 Faar og 10 Heste.

Fremgangsmaaden med de opdyrkede Hedejorder har været den sædvanlige, og efterat Jorden har ligget et par Aar, er der udført 220 Kubikalen Mergel pr. Tde. Land. Der er blevet brugt flere Sædfkister

(see: om Vestjyllands Opdyrkning), som Alle have givet et godt Resultat, især naar man seer hen til Jordens mindre gode Bestaaffenhed.

Slumstrup i Bølling Sogn, der eies af Hr. Proprietair Kosoed, har forhen været en Sædegaard, men er nu udparcelleret, og har 11 Tdr. 4 Skpr. Harikorn, med et Tilliggende af c. 390 Tdr. Land, hvoraf ved Modtagelsen c. 90 Tdr. Land var Uger, 25 Tdr. Land Eng, 55 Td. Land Mose og Næsten Hede. Gaarden var i den ynkeligste Tilstand i enhver Henseende, da Hr. Kosoed modtog den i Efteraaret 1844; der var næsten ingen Vaarsæd saaget om Foraaret, ligesom ogsaa den indhøstede Vintersæd var høist maadelig, da Behandlingen var slet, og der toges tre Gange Rug efter hverandre. Gjødningen, hvoraf der kun var lidt, udfjørtes til Grønfordsbjerg, som blev taget før Rugafgrøderne. Besætningen var om Vinteren 4 Heste, 8 Køer, 4 Trækstude, 2 Kalve og 40 Faar, hvortil Fodringen dog ei var tilstrækkelig, skøndt Faarene gik ude det meste af Vinteren. Boniteten af Jorderne er næsten overalt meget god; den gamle Ugermark har Tart fra 12 til 21, det øvrige fra 1 til 6. Fremgangsmaaden ved Opdyrkingen her er omtrent denne: Tidlig i Foraaret 1845 begyndtes dermed, og det laae da, efter at være pløiet, til Foraaret 1846, da det blev harvet stærkt med den skotske Harve, og pløiet om Efteraaret, hvorefter det fik adskillige Harvninger saavel med den skotske som med den almindelige Harve. I Vinteren 1846—47 blev Mergelen paaført, 150 Læs (à 1½ Kubitalen) pr.

Ed. Land, og efterat denne om Foraaret var spredt, blev den nedpløiet grundt, hvorefter Jorden besaaedes med Boghvede, som deels blev nedpløiet som grøn Gjødning, deels afhøstet; hver Ed. Land fik da omtrent 20 Læs Gjødning, og besaaedes derefter med Rug. Af Mosen blev i 1845 c. 10 Ed. Land af det ringeste opbrudt, og udgrøftet i samme Sommer i Agre paa 12 til 15 Alens Brede. Disse Grøfter kostede 8 Mk. pr. 100 Favne paa Arbejderens egen Koft. Den paafølgende Vinter blev Jorden, naar den efter Frosten tildeels var optøet, harvet stærkt, saaledes at omtrent 3 Tommer af Dverfkorpen godt var iturevet. Om Foraaret blev derpaa efter gjentagne Harvninger, for at Torken kunde virke, Dverfkorpen brændt eller maaskee rettere sagt glødet, og derpaa, efterat Jorden var sluffet, besaaet med en Blanding af Byg og Havre. I den bedre Deel af Mosen, som bestaaer af en meget dyb Muld med Leerunderlag, blev i Sommeren 1845 5 Edr. Land pløiet, som maatte ligge i 2 à 3 Aar efter første Pløining for at sætte sig og raadne; derefter fik den om Efteraaret den anden Pløining, og blev den paafølgende Sommer under en stærk Brakning merglet med 150 Læs og gjødet med 20 Læs pr. Ed. Land, hvorefter den besaaedes med Hvede.

Mergelen er deels Leer- deels Kalkmergel, temmelig kalkrig, og har gjort en udmærket Virkning.

Sædfistet paa Agermarken er nu: 1) Heelbrak, (gjødet) 2) Rug, 3) Byg, 4) Havre med isaaet Kløver og Thimothei samt 4 Aars Græs.

Rugen har givet 8 à 11 Fold, Bygget 7 à 9 Fold, Havren 10 Fold. I de to første Aar er Kløveren slaaet, og har givet omtrent 3 Læs pr. Td. Land.

Sædkiftet i Heden har været 1) Brak, besaaet med Spergel til Nedpløining, 2) Rug, 3) Blandingsæd, 4) Havre med isaaet Græsfrø; og have disse Sædafgrøder omtrent givet samme Fold, som paa den gamle Agermark, ligesom ogsaa Kløveren her har været god. Hedejordens Bestaaffenhed er ogsaa meget god, saa at den med Tiden kan blive en udmærket Agermark. Den Deel af Mosen, som er brændt, har kun været besaaet med en Blanding af Byg og Havre, som her er groet udmærket til, men er blevet anvendt, uden at tærskes, til Studesoder, hvortil det er meget godt; derimod er det ei godt at tærske, da det meget vanskeligt bliver fuldmodent, og Kjernen altid vil blive tyfskallet.

Den bedre Deel af Mosen har efter forudgaaet Behandling været besaaet med Hvede, som har givet fra 7 til 14 Fold, derefter toges Byg, som har givet 8 à 9 Fold, saa Blandingsæd, som opfodredes uden at aftærskes, og endelig tilsidst Havre, som har givet 10 à 12 Fold. Endnu er intet udlagt, men Hviletiden er bestemt til 3 Aar. Det for Diebliffet opdyrkede Areal er 60 Td. Land, deraf ere de 40 Td. Land deels under Besaaening, deels allerede udlagte med Græsfrø. Hr. Rosoed har været nødt til at anvende megen Tid og Beføstning paa sine Bygninger, saa at han beklager, at Opdyrkningen ei er fremmet saameget, som han havde ønsket det.

I Vinter holdes en Besætning paa Slumstrup

af 9 Heste, 20 Køer, 8 Stfr. 4 og 5 Aars Stude, 6 Dvier og 14 Ungfreatureur, samt 32 Faar, hvortil haves rigeligt Foder, ssjøndt Avlen i Aar ei har været saa god som det forrige Aar.

Bregninggaard i Bregning Sogn eies nu af Brødrene Frandsen, tidligere derimod af Landvæsen- commissair Fenger, som nu boer i Sjælland paa Nord- gaarden ved Ringsted.

Hr. Fenger kjøbte Gaarden i Aaret 1838, og gav da med Avl og Besætning 25,000 Rbd. for den. Areallet udgjør 1850 Td. Land, hvoraf 287 Td. Land var Agerland og c. 50 Tdr. Land Eng, Resten lidt Skov og Krat, det Dvrige Mose og Hebe, for det meste af god og meget god Beskaffenhed. Besætningen var da 55 Stfr. Dvæghoveder, 10 Heste og 120 Faar, til hvilken Besætnings Fodring Gaardens Avl i det forløbne Aar knapt forslog. I Aaret 1847 solgte Hr. Fenger Eiendommen med Avl, Besætning og Inventarium for 47,000 Rbd. Da Hr. Fenger eiede Gaarden blev Agermarken forstørstedelen merglet, ligesom han ogsaa opdyrkede c. 40 Td. Land af Kjærjorde, som efter Grøftningen bleve merglede, og saavel herved som ogsaa ved en god Behandling og et hensigtsmæssigt Sædskifte, saae Hr. Fenger sig istand til at forøge Besætningen til 110 Stfr. Dvæghoveder, 12 à 14 Heste og 150 Faar, hvortil Avlen afgav meer end tilstrækkeligt Foder, da Agermarkens Production var forøget til det tredobbelte. Høavlen blev ogsaa meget forøget ved Dverrisling af 15 Td. Land og ved Dvergsjodning med Afse.

Desuden anvendte Hr. Fenger ei ubetydeligt paa Bygningernes Istandsættelse, Anskaffelse af Inventarium og Besætning, hvilket Alt kom til at koste c. 10,000 Rbd., hvorhos bemærkes, at i Sommeren 1846. havde han det betydelige og sjældent indtræffende Uheld, der ikke kan tilskrives Eiendommens Beliggenhed i Vestjylland, nemlig et heftigt Hagelveir, der i August Maaned aspidkede Sæden paa Marken, hvilket Tab blev taxeret til 500 Tdr. Sæd, og dette var saameget mere føleligt for ham, som bemeldte Aars Afgrøde betales den paafølgende Vinter med meget høie Priser.

Efter Hr. Fengers Angivelse har en Tde. Land af Kjærjorderne kostet at opdyrke, i Forening med Afgroftning, Forbrænding, Mergling, Alt beregnet til Pengeværdi, 14 Rbd. 3 Mk. 2 $\frac{1}{2}$, som er ualmindelig billigt; hos mig overstiger det langt denne Sum; alene Merglingen har kostet mig over 10 Rbd. pr. Td. Land, (som rigtignof har faaet 310 à 320 Kubikalen) omendstjøndt min Mergel er godt beliggende for de Marker, som ere merglede, og dertil let at komme til, da den ei ligger dybere end $1\frac{1}{4}$ til $1\frac{1}{2}$ Alen. Desuden har en tilstrækkelig Udgroftning kostet mig 3 Rbd. 3 Mk. a 4 Rbd. pr. Td. Land. Dog maa herved bemærkes, at Arbejdslønnen, da Hr. Fenger foretog sin Opdyrkning, var meget billigere end den er nu for Tiden. Paa et Areal af 8 Tdr. Land af det af Hr. Fenger Opdyrkede var Indtægten i tre Aar, hvori det var besaaet, i Gjennemsnit 24 Rbd. 5 Mk. 8 $\frac{1}{2}$ aarlig pr. Td. Land. Paa et andet Stykke op-

dyrket Jord, hvor Behandlingen ei var udført saa hensigtsmæssig som paa førstnævnte Sted, var Indtægten i Gjennemsnit 15 Rbd. 5 Mk. 3 S. aarlig pr. Td. Land.

Det kan ei nægtes at Vestjyllands Klima ofte ei er gunstigt for Kornproductionen; især lider Rugen ei sjelden i Blomstringstiden, ligesom Blæsten ogsaa ofte afspidser meget af den modne Sæd. Derimod er vort Klima efter alle herboende Rapsdyrkeres Mening meget gunstigt for Rapsavl, da denne Plante her ei er saa udsat for at fortæres af Jordloppe og Larver som i Østjylland eller Sjælland. De høieste Fold, som ere avlede paa Bregninggaard i Hr. Fengers Tid, ere: af Hvede indtil 10 Fold, af Rug og Byg indtil 12 Fold og af Havre noget mere; derimod har Udbyttet af Rapsavl været bedre, skjøndt denne dog ei har været drevet i det Større for ei at svække Gjødningskraften. Hr. Fenger avlede af Raps, det første Aar paa 8 Tdr. Land 12½ Tdr. pr. Td. Land, det andet Aar paa 3 Tdr. Land 12 Tdr. pr. Td. Land, det tredie Aar paa 4 Tdr. Land 13 Tdr. pr. Td. Land, hvoraf paa 1 Td. Land 18 Tdr. I det femte Aar affros Rapsen for storstedelen om Vinteren, da Kulden steg til 15 à 17 Grader, Noget, som Rapsen ei taaler, naar den ei er dækket af et Sneelag, og dog avledes paa 5 Tdr. Land, hvor Planterne for det meste havde staaet sig, 8 Tdr. pr. Td. Land. I det 6 Aar avledes kun 7 Tdr. pr. Td. Land. I det syvende Aar bortgik Rapsplanterne for det meste formedelst afværende Is og Frost i Foraarsstiden,

hvorfor Jorden ompløiedes om Foraaret. Denne heromtalte Rapsavl var paa de gamle Agermarker.

Som et Exempel paa, hvormeget en Tønde Land under heldige Omstændigheder kan frembringe, anfører Hr. Fenger, at paa Bregninggaards Jorder avledes, som tidligere anført, et Aar paa 1 Td. Land 18 Tdr. Raps à 10 Rbd. pr. Td. = 180 Rbd., og Aaret efter paa samme Tønde Land 10 Tdr. Hvede, der ved Salg som Meel udbragte 12 Rbd. pr. Tde., altsaa 120 Rbd., følgelig et Udbytte af 300 Rbd. paa 1 Tde. Land i 2 Aar.

Leervangsgaard i Ølstrup Sogn ved Ringkjøbing eies af Hr. v. Hauch. Gaardens Hartkorn er 4 Td. 5 Stp.; den var i en meget daarlig Drift, da Hr. Hauch modtog den, saa at Besætningen det første Aar (1841) ei var mere end 8 Køer, 6 Stude, 10 Faar og 3 Heste. Der er siden til Gaarden opdyrket c. 50 Tdr. Land, meest lav Hedemose, forstørste Delen af god Bessaffenhed. Fremgangsmaaden ved denne Opdyrkning har været den sædvanlige; Jorden er blevet udgrøftet og merglet med omtrent 150 Læs (toheste Bogvlæs) pr. Tde. Land, hvilket har gjort god Virkning, da Afgrøderne baade paa den gamle Agermark og det Opdyrkede almindeligviis have været gode. Hr. v. Hauch kan ei opgive hvor mange Fold, det Opdyrkede har givet, da den største Deel af det der avlede Korn er, som det ofte skeer her i Eggen, bleven opfodret i Straaet uden at blive tærstet, og har dette ogsaa stundom været Tilfældet, saa er der dog kun taget de bedste Kerner, hvorimod det Øvrige

er blevet i Straaet. Imidlertid kan det dog sees, at Resultatet af denne Opdyrkning har været god, da der nu i flere Aar har været holdt en Besætning af 50 Fæcreaturer foruden de fornødne Heste og Faar.

Der er eiheller anvendt Ubetydeligt ved Leervangsgaard til Engvanding, som har gjort udmærket Birkning; ligeledes ere Bygningerne, som ved Modtagelsen vare meget forfaldne, deels ombyggede, deels betydelig istandsatte, saa at Leervangsgaard nu er en særdeles velbygget Gaard. Skjøndt Hr. v. Hauch har anvendt betydeligt paa sin Eiendom, saa kunde han dog have en god Fortjeneste, hvis han nu vilde sælge den.

Kjærhuset, som eies af Hr. Sørigscommissair Bagge i Ringsjøbing, der kjøbte den i Aaret 1839. Harifornet er 1 Skp. 1 Fdr. $1\frac{1}{4}$ Alb. og Areal et c. 100 Tdr. Land, hvoraf kun 3 Tdr. Land var Agermark, da Hr. Bagge modtog Eiendommen; nu er siden opdyrket c. 90 Tdr. Land. Boniteteten af Jorderne, som for det meste ere høiliggende, er god, saa at de ved en hensigtsmæssig Behandling kunne bære al Slags Sæd, endog Hvede og Raps. Underlaget er næsten overalt Leer.

For nogle Aar siden indkjøbte Hr. Bagge endnu en tilstødende Hebelod paa 300 Tdr. Land, hvoraf nu er opdyrket 16 à 20 Tdr. Land, hvorpaa han endnu fortsætter Opdyrkningen.

Besætningen har i de senere Aar været: 4 Heste, 8 Fæcreaturer og 100—150 Faar. Endeel af For-

derne ere blevne mærglede, men da Mergelen ligger 4 à 5 Al. dybt, faldt det befofteligt og befværligt at benytte den, hvorfør den ei er bleven faameget anvendt, fom den burde; imidlertid har den dog allerede gjort god Virkning, og fan der efter den groe ypperlig Klover. Da Merglingen fom fagt er faa befværlig, har Hr. Bagge fegt at benytte andre Hjælpemidler, og faaledes ogsaa prøvet Patentgjødning, men denne blev ikke allene meget dyr, formedelst den vanskelige Seilads til Ringkjøbing, men Hr. Søfriegscommissairen havde desuden det Uheld, at den i 2 Aar strandede. Patentgjødningen svarede ei heller til Forventningen; den bedste Virkning sporedes ved at anvende den fom Klatgjødning til Kartofler, og den derefter følgende Rug stod ogsaa frodigst i Kladerne, hvor Gjødningen var lagt.

Et Aar fangedes faa mange Sild ved Ringkjøbing, at en Del (4 Snefe) kunde kjøbes for 9 Rbf. Hr. Bagge kjøbte da nogle Læs Sild, fom anvendtes til Gjødning til Kartofler, faaledes at hver Sild ftares i to Stykker, og et Stykke lagdes ved hver Kartoffel, hvilket gav langt bedre Frugter end efter Patentgjødningen, fom dertil faldt dyrere.

Hr. Bagge har ogsaa benyttet Affaldet af fit betydelige Fiffesalteri (Saltvandsfiff) i Ringkjøbing, men det har dog ei virket faa godt paa de opbrudte Jorder, fom paa Jorderne ved Hr. Bagges Gaard Kjærgaard ved Ringkjøbing, paa hvilke ældre dyrkede og mere sandede Jorder det har gjort udmærket Virkning.

Derimod er der ført Kogsjødning fra Kjærgaard til Kjærhuset, som Erstatning for de Kartoffler, der her avledes, og som solgtes istedetfor at opfodres paa Stedet. Det er Hr. Bagges Mening, at Kogsjødning er den bedste for nyopbrudte Jorder.

At opgive hvad Kjærhusets Opdyrkning har kostet, kan Hr. Sørigskommissair Bagge ikke, da der er anvendt adskillige Hjælpe midler fra Kjærgaard, saasom overflødig Fourage og Gjødning, dog antager Hr. Bagge, at Kjærhuset nu let kunde sælges til en Priis, som kunde holde ham skadesløs, skjøndt Opdyrkningen og Bygningerne have kostet ham meget mere, end Tilfæltet vilde blive for en Mand, som kunde boe paa Eiendommen og have stadigt Tilsyn dermed og desuden strax i Begyndelsen have den Erfaring, som Hr. Bagge nu har.

I 1846 bortforpagtedes Kjærhuset tilligemed 100 Tdr. Land af den tilkjøbte Hede, hvori intet var opdyrket, for 200 Rbd. om Aaret, som var en god Rente af den derpaa anvendte Kapital. Men da Forpagteren ei behandlede Eiendommen godt, og tilslige kom i en anden Levevei, overtog Hr. Bagge igjen Eiendommen sidste Foraar.

Sidste Aar er avlet 150 Traver Korn, 10 Læs Særgel og 300 Tdr. Kartoffler.

Hr. Bagge mener, at det bedst kan lønne sig for ham, selv at drive Eiendommen, uagtet det maa betros til Tjenestefolk, i det Faarenes Antal til næste Aar kan forøges til 200 Stkr., hvoraf man efter en lav

Beregning idetmindste kan regne .	200 Rbd.	Indtægt
300 Tdr. Kartoffer à 5 Mk. . . .	250	— —
Uden Skade kan aarlig sælges		
50 Læs Torv	80	— —

3 Alt 530 Rbd.

Der holdes 2 Karle, en Dreng og et Fruentimmer. Mergling og Torvessjæring og endeel andet Arbeide skeer ved Accordarbeidere.

I Rindom Sogn, hvor Hr. Søkrigskommisair Bagges Gaard, Kjærgaard, ligger, har han opdyrket 10 Tdr. Land, langt simplere Jorder end det til Kjærhuset, og dog vare Omkostningerne betalte ved de to første Afgrøder, hvortil der kun anvendtes Afsejgning, kjøbt fra Ringkjøbing.

Hr. Bagge er af den Formening, at det godt kan lønne sig at opdyrke Hedejorder, især i Forbindelse med andre Eiendomme, naar Mergel nemt høves, eller Gjødning kan faaes til en taalelig Priis andesteds fra, uden for lang Kjørsel.

Gammel Mølle, i Raasted Sogn, eies nufortiden af Hr. Cand. pharm. Lund. Den havde tidligere en ganske ubetydelig Avl, saa at Besætningen ei var større end 2 Heste, 4 à 5 Koer og 10 Faar, hvorimod det dyrkede Areal nu er betydeligt forstørret ved Opdyrkning af en til Møllen stødende Hede-strækning.

I 1842 anlagde Hr. Lund sit Dampbrænderi, og her forbruges da ei alene det paa Gaarden avlede saavelsom det ved Møllen vundne Toldkorn, men der kjøbes dertil endnu meget, idet der maanedlig bruges

til Brænderiet, naar der brændes Korn 160 Tdr., og naar der brændes Kartofler 300 Tdr. Det er naturligt, at der herved maatte frembringes en stor Mængde Spil eller Bærme, hvilken Hr. Lund da anvendte til Kreatureres Fodning paa Stedet, hvorved i Forening med et betydeligt Sveinehold (30 à 40 Stkr.) Gjødningsmassen blev saa betydelig forøget, at han endogsaa kunde tænke paa at opdyrke den $\frac{1}{4}$ Mill fra Møllen liggende Hedelod, som er c. 75 Tdr. Land. Denne Hedelod er af meget ringe Bestaffenhed, da der kun de fleste Steder er et meget tyndt Lag Muld, ofte ei over 2 Tommer, og derunder hvidt Sand, under hvilket der dog findes Leer, men som østest rigtignok først i en betydelig Dybde. Opdyrkningen blev begyndt i 1843, og er senere bleven fortsat hvert Aar, saa at der nu knapt er 5 Tdr. Land tilbage. Fremgangsmaaden med det Opdyrkede har været følgende: Andet Aar efter at Heden var brudt, omploiedes og harvedes den, hvorpaa den mergledes med 140 à 170 Pæs pr. Td. Land. Foraaret derpaa lagdes Kartofler, som bleve flatgjødsfede, hvorefter der saaedes Rug; efter denne er taget Kartofler, undertiden ogsaa Spergel eller Boghvede til Redpløining som Grøngjødning, og saaledes er man vedblevet siden 1845, i hvilket Tidsrum Jorden ei har faaet anden Gjødning end flatgjødning til Kartofler og en grøn Afgrødes Redpløining; dog er nu et Stykke udlagt og besaaet med noget Klover og andet Græsfrø, som tegner godt.

Den bedre Deel af Heden er merglet og fuld-

gjødet til Byg, hvorved Fremgangsmaaden var følgende: Efterat Gjødningen, som var god, men meget jordblandet, var spredt, saaes 1) Bygget i Gjødningen, og nedploiedes grundt, omtrent 2 à 3 Tommer; derefter toges 2) Rug, saa 3) Kartofler (klatgjødet), og derpaa 4) Havre, hvorefter Jorden gjødedes til 5) Byg, saa igjen 6) Havre, endelig efter en stærk Gjødsfning 7) Kartofler, og tilsidst 8) Havre, som udlagdes med Klover sidste Foraar, og som staaer udmærket godt.

For at gjøre et Forsøg, besaaede Hr. Lund 3 store Agre, hver paa $\frac{1}{2}$ Td. Vand, med Byg, den ene var merglet godt, og de havde alle tre faaet en god Gjødning. I hver Ager blev saet $\frac{1}{2}$ Td. Byg, og efter den, som havde faaet Mergel, avledes 11 Traver à 1 Td. Traven, altsaa 22 Fuld. De to umerglede Agre gave kun 10 $\frac{1}{2}$ Traver begge, hvoraf ei erholdtes mere end 6 Tdr., altsaa kun 6 Fuld, en betydelig Forskiel. Det derpaa avlede Foder stod i Forhold til Kornafgrøden.

Hr. Lund har endnu ei havt mere end Halvdelen af Heden besaaet, da Krigen har gjort, at han har manglet de fornødne Folk til at faae Mergelen tilstrækkelig afbenyttet, hvilket vanskeliggjøres derved, at Alt maa opkastes af Smaagrave, da Kjøregrave formedelst Sandaarer, hvoraf der kommer meget Vand, vanskelig kunne anlægges.

Mergelen er en god Veermergel med temmelig megen Kalk, men den koster ogsaa Hr. Lund meget at

faae gravet; saaledes betaler han i denne Tid 2 $\text{L}\frac{1}{2}$. eller $6\frac{1}{2}$ Rbf. pr. Læs.

Der har i de senere Aar i den af Hr. Lund opdyrkede Hebe været saaet 7—9 Edr. Rug paa et Areal af 10 à 12 Edr. Land, og har der almindeligviis været avlet 60 à 80 Traver, som gjerne have givet 7 à 8 Skjepper i Traven, altsaa 8 Fold efter Udsæden og imellem 5 à 6 pr. Ed. Land, hvilket maa ansees for et godt Udbytte, naar man tager Hensyn til Jordens meget ringe Bessaffenhed og den derpaa anvendte lille Gjødningsmasse.

Al Kartofler har været sat 50 til 60 Edr. paa et Areal af 8—10 Edr. Land, og har derefter været avlet fra 4 til 600 Edr., altsaa omtrent 55 Edr. pr. Ede. Land, hvilket vistnok ogsaa maa ansees for et godt Udbytte.

Det paa det Opdyrkede avlede Baarkorn er almindeligviis opfodret uden at blive tærsket, saa at Foldene ei kunne angives, dog har det almindeligviis været ret godt, isærdeleshed Bygget.

Hvad denne Opdyrkning har kostet Hr. Lund, kan ei bestemt opgives, da den er udført ved de Folk, som bruges til den øvrige Jord, saavelsom til Brænderiets Drift, dog har det kostet temmelig meget, formedelst den lange Afstand fra Møllen og Merglingens Bannselighed.

Den Besætning, som Hr. Lund i de sidste Aar ved Hjælp af Bærmen fra Brænderiet har seet sig istand til at holde paa Møllen, er: 14 meget store Stude, 10 à 12 Køer og 2 à 3 Heste, samt 30 à 40 Sviin.

Slennum Mose, der er beliggende i Ulfborg Sogn, eies af Justitsraad Tang til Nørre-Bosborg, som har ladet en ei ubetydelig Opdyrkning udføre der. Mosen har omtrent $4\frac{1}{2}$ Skp. Hartorn, og udgjør et Areal af 150 til 200 Tdr. Land, hvoraf omtrent 100 Tdr. Land kan dyrkes, hvorimod det Øvrige er Sandbrinker, begroede med Lyng og Pors, som ei kunne benyttes til Opdyrkning.

Da Hr. Tang modtog Eiendommen, laae den i et Morads, og han gav da kun nogle faa Rigsdaler for den; der var da ingen Bygninger. De c. 100 Td. Land, som ere tjenlige til Opdyrkning, bestaae af et Morlag af en meget forskjellig Dybde, som især ved Udfanterne er blandet med Sand, hvilket fra den nærliggende Sandflugt er blæst derved, og igjen overgroet med Lyng og Græs.

Af de ovennævnte 100 Tdr. Land er der for Diebliffet opdyrket omtrent 60 Tdr., hvoraf henimod 50 Tdr. ere i Brug. Justitsraad Tang har i mange Aar havt denne Eiendom, og næsten hele Tiden foretaget Groftning og Opdyrkning der, men da han i Førstningen ei ønskede at opdyrke den ved Brænding, og Mergelen ikke havde nærmere end i c. $\frac{1}{3}$ Miils Afstand, Noget, der havde tilfølge, at den kun blev lidet eller intet afbenyttet, hvortil endnu kom, at den ubetydelige Gjødning, som kunde samles, intet forsløg til at fremhjælpe Agerbruget — da, som sagt, de hærnævnte usordeelagtigt indvirkende Omstændigheder vare tilstede, saa maa heri søges Grunden til at Opdyrkningen i de første Aar kun gjorde meget smaa

Fremfskridt. Efterat der saaledes i flere Aar var anvendt ei Ubetydeligt paa Eiendommen, uden at der var opnaaet noget Resultat, blev det forsøgt med Brænding, hvorved Avlen nu er kommen saa vitt, at der i de sidste Aar er avlet 250 à 280 Traver Korn og indtil 12 Læs Spergel, saa at der har været meer end tilstrækkelig Vinterfodring til 14 store Kreaturer og 10 Faar.

Fremgangsmaaden ved Opdyrkningen har været denne: Efterat Jorden var brudt, kastedes i en Afstand af 18 Alen de nødvendige Grøfter, (2 Al. brede og $\frac{1}{2}$ Al. dybe), og efterat de herved opstaaede Grøstvolde vare udjevneede, blev Jorden derpaa det paafølgende Foraar gjentagne Gange harvet, indtil den var bleven bedst mulig jevnet, hvorefter man, saasnart den løsharvede Morjord var bleven rigtig tør, paafatte Jlden, ved hvilket Arbeide man maa paasee, at der ei brændes for meget af det løsharvede Mor; jo mindre der nemlig kan brændes heraf, jo bedre, idet det udsaaede Korn, hvis der er blevet et for stort Lag Afset tilbage efter Brændingen, vanskeligere spirer uden i Tilfælde af, at der strax efter Saaeningen skulde komme Regn; ligeledes frembringer formegen Afset ogsaa let Veiesæd, der som oftest raadner paa Jorden uden at kunne anvendes til Kreatursfoder; Kjerne kan der her slet ikke være Tale om. Efter første Brænding toges almindeligviis Spergel, og derefter Havre uden Brænding, og der er saaledes ialt taget en 5 à 6 Gange Havre, hvortil der adskillige Gange er brændt; undertiden er Spergel ogsaa bleven anvendt, som Mellem-

sæd. Til Udlæg er Stykket blevet besaaet med Fløielsgræs, som har givet en taalelig Græsning.

Hvormange Fold Kornet har givet, kan ei siges, da det sjældent bliver saa modent, at det med Fordeel kan tærstes, idet Foderet nemlig derved vilde blive mindre godt; ligesom Kreaturerne ogsaa, hvis de alene skulle have saadant Foder, som efter Brænding er avlet paa Tørvejord, nødvendigviis, for at kunne staae dem derpaa, maa have det utærstet.

Gjødningen er kun anvendt paa de høiere Steder, hvor der ei kunde brændes; her har Driftsmaaden været følgende: Efterat Jorden havde ligget i to Aar efter Opbrydningen, blev den det tredie Foraar ploiet og harvet, hvorpaa Gjødningen udførtes med omtrent 30 Læs pr. Tde. Land; derpaa gaves Jorden endnu en tredie Ploining, hvorefter den besaaedes med Byg, som dog ei har været godt med Undtagelse af de saa Steder, hvor Mergel har været anvendt; efter Bygget er taget to Gange Havre, sidste Gang med isaaet Græsstro, dog har hverken Havren eller Græsset været godt. Hvad der skader denne Opdyrkning meest, er Mangelen af Mergel; idet Tilfælde, at denne derimod havde i Nærheden, og tillige var bleven anvendt paa rette Maade, vilde Resultatet ogsaa uden tvivl have været et ganske andet, og rimeligviis have svaret Regning.

Jeg maa nu for denne Gang slutte min Beretning om de større Opdyrkninger i Ringkjøbing Amt, da jeg endnu ei har erholdt Oplysninger om Opdyrkningerne paa Lindberggaard, Nølstrup, Resenborg,